

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 19. decembra 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spoločné pravidlá pre vnútorný trh so zemným plynom – Smernica 2009/73/ES – Článok 41 ods. 11 – Urovnávanie sporov týkajúcich sa povinností uložených prevádzkovateľovi siete – Časové účinky rozhodnutí orgánu na urovanie sporov – Právna istota – Legitímna dôvera“

Vo veci C-236/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) z 21. marca 2018 a doručený Súdnemu dvoru 29. marca 2018, ktorý súvisí s konaním:

GRDF SA

proti

Eni Gas & Power France SA,

Direct énergie,

Commission de régulation de l'énergie,

Procureur général près la cour d'appel de Paris,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory A. Arabadžiev, sudcovia T. von Danwitz a C. Vajda (spravodajca),

generálny advokát: E. Tančev,

tajomník: V. Giacobbo-Peyronnel, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 6. marca 2019,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- GRDF SA, v zastúpení: F. Boucard, H. Savoie a D. Théophile, avocats,
- Eni Gas & Power France SA, v zastúpení: J. Rousseau a F. Prunet, avocats,
- Direct énergie, v zastúpení: F. Molinié, O. Fréget a L. Eskenazi, avocats,

* Jazyk konania: francúzština.

- francúzska vláda, v zastúpení: S. Horrenberger, D. Colas, A.-L. Desjonquères a C. Mosser, splnomocnení zástupcovia,
 - Európska komisia, v zastúpení: O. Beynet a Y. G. Marinova, splnomocnené zástupkyne,
- po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 22. mája 2019,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 94), a osobitne článku 41 ods. 11 tejto smernice.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou GRDF SA, prevádzkovateľom distribučnej siete zemného plynu vo Francúzsku, a spoločnosťami Eni Gas & Power France SA (ďalej len „Eni Gas“) a Direct énergie, dodávateľmi zemného plynu, ako aj Commission de régulation de l'énergie [Komisia pre reguláciu energetiky (Francúzsko), ďalej len „CRE“] a procureur général près la cour d'appel de Paris [generálny prokurátor pri Odvolacom súde Paríž (Francúzsko)], ktorého predmetom sú zmluvy o preprave, ktoré majú za následok prenesenie rizika z nedoplatkov koncových odberateľov a nákladov na správu zákazníkov na dodávateľov.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 2003/55/ES

- 3 Článok 18 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES (Ú. v. EÚ L 176, 2003, s. 57; Mím. vyd. 12/002, s. 230), nazvaný „Prístup tretích strán“ v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia zavedenie systému pre prístup tretích strán do prepravnej a distribučnej sústavy a zariadení [skvapalneného zemného plynu] na základe zverejnených taríf platných pre všetkých oprávnených odberateľov, vrátane dodávateľských podnikov, a uplatňovaných [jeho uplatňovanie – *neoficiálny preklad*] objektívne a bez diskriminácie medzi užívateľmi sústavy. Členské štáty zabezpečia, aby tieto tarify alebo metodiky výpočtu boli pred uvedením do platnosti [nadobudnutím účinnosti – *neoficiálny preklad*] schválené regulačným orgánom uvedeným v článku 25 ods. 1 a aby tieto tarify a metodiky, v prípade, že sú schvaľované len tieto, boli pred uvedením do platnosti uverejnené.“
- 4 Podľa článku 33 ods. 1 tejto smernice mali členské štáty najneskôr do 1. júla 2004 uviesť do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou.

Smernica 2009/73

5 Odôvodnenia 4, 6, 25, 30, 32 a 40 smernice 2009/73 stanovujú:

„(4) V súčasnosti však existujú prekážky, ktoré bránia tomu, aby sa v Spoločenstve mohol predávať plyn za rovnakých podmienok, bez diskriminácie alebo znevýhodnenia. Vo všetkých členských štátoch zatiaľ nie je zabezpečený najmä nediskriminačný prístup k sieti a rovnako účinná úroveň regulačného dohľadu.

...

(6) Bez účinného oddelenia sietí od ťažobných a dodávateľských činností (ďalej len „účinné oddelenie“) existuje riziko diskriminácie nielen pri prevádzke siete, ale aj v súvislosti so stimulmi pre vertikálne integrované podniky primerane investovať do svojich sietí.

...

(25) Nediskriminačný prístup do distribučnej siete určuje prístup k odberateľom na maloobchodnej úrovni. Priestor pre diskrimináciu, pokiaľ ide o prístup tretích strán a investície, je však menej významný na distribučnej úrovni ako na úrovni prepravy, pretože preťaženie a vplyv ťažobných záujmov je vo všeobecnosti na úrovni prepravy významnejší ako na distribučnej úrovni. Okrem toho sa právne a funkčné oddelenie prevádzkovateľov distribučných sietí stalo podľa smernice [2003/55] povinným až od 1. júla 2007 a jeho účinky na vnútorný trh so zemným plynom sa ešte musia zhodnotiť. Platné pravidlá právneho a funkčného oddelenia môžu viesť k účinnému oddeleniu za predpokladu, že sa vymedzia jasnejšie, budú sa riadnym spôsobom vykonávať a podrobne monitorovať. Na vytvorenie rovnakých podmienok na úrovni maloobchodu by sa teda mala činnosť prevádzkovateľov distribučných sietí monitorovať tak, aby sa im zabránilo využívať vertikálnu integráciu, pokiaľ ide o ich konkurenčné postavenie na trhu, a to najmä vo vzťahu k odberateľom plynu v domácnosti i malým odberateľom plynu mimo domácnosti.

...

(30) Ak má vnútorný trh so zemným plynom riadne fungovať, energetickí regulátori musia mať možnosť prijímať rozhodnutia vo všetkých relevantných regulačných záležitostiach a musia byť úplne nezávislí od akýchkoľvek iných verejných alebo súkromných záujmov. Toto nebráni súdnemu preskúmaniu ani parlamentnému dohľadu v súlade s ústavným právom členských štátov. ...

...

(32) Národné regulačné orgány by mali mať možnosť stanovovať a schvaľovať tarify alebo metodiky na výpočet taríf na základe návrhu prevádzkovateľa prepravnej siete alebo prevádzkovateľa(ov) distribučných sietí alebo prevádzkovateľa zariadenia skvapalneného zemného plynu (LNG) alebo na základe návrhu dohodnutého medzi týmito prevádzkovateľmi a užívateľmi siete. Pri vykonávaní týchto úloh by národné regulačné orgány mali zabezpečiť, aby prepravné a distribučné tarify neboli diskriminačné a odzrkadľovali náklady, a mali by zohľadňovať dlhodobé marginálne sieťové náklady, ktorým sa možno vyhnúť prostredníctvom riadenia na strane dopytu.

...

(40) V záujme bezpečnosti dodávky by sa malo vykonávať monitorovanie rovnováhy medzi ponukou a dopytom v jednotlivých členských štátoch, na ktoré by mala nadväzovať správa o situácii na úrovni Spoločenstva zohľadňujúca kapacitu prepojení medzi jednotlivými oblasťami. Takéto

monitorovanie by sa malo vykonávať dostatočne včas, aby sa mohli v prípade ohrozenia bezpečnosti dodávky prijať vhodné opatrenia. K zabezpečeniu stabilnej dodávky plynu by mala prispievať výstavba a údržba potrebnej sieťovej infraštruktúry vrátane kapacity prepojení.“

6 Článok 1 ods. 1 tejto smernice definuje jej predmet takto:

„Táto smernica ustanovuje spoločné pravidlá pre prepravu, distribúciu, dodávku a uskladňovanie zemného plynu. Ustanovuje pravidlá týkajúce sa organizácie a fungovania plynárenstva, prístupu na trh, kritérií a postupov vzťahujúcich sa na udeľovanie povolení na prepravu, distribúciu, dodávku a uskladňovanie zemného plynu a na prevádzku sietí.“

7 Článok 32 uvedenej smernice s názvom „Prístup tretích strán“ v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia zavedenie systému pre prístup tretích strán do prepravnej a distribučnej siete a do zariadení LNG na základe uverejnených taríf platných pre všetkých oprávnených odberateľov vrátane dodávateľských podnikov a uplatňovaných [jeho uplatňovanie – *neoficiálny preklad*] objektívne a bez diskriminácie medzi užívateľmi siete. Členské štáty zabezpečia, aby tieto tarify alebo metodiky ich výpočtu boli pred nadobudnutím účinnosti schválené v súlade s článkom 41 regulačným orgánom uvedeným v článku 39 ods. 1 a aby tieto tarify a metodiky – ak sú schvaľované len metodiky – boli pred nadobudnutím účinnosti uverejnené.“

8 Článok 40 tej istej smernice s názvom „Všeobecné ciele regulačného orgánu“ stanovuje:

„Regulačný orgán pri plnení regulačných úloh uvedených v tejto smernici prijíma v rámci svojich povinností a právomocí ustanovených v článku 41 a v prípade potreby aj s konzultáciami s inými príslušnými vnútroštátnymi orgánmi vrátane orgánov v oblasti hospodárskej súťaže a bez toho, aby boli dotknuté ich právomoci, všetky primerané opatrenia na dosiahnutie týchto cieľov:

a) podporovať konkurencieschopný [konkurenčný – *neoficiálny preklad*], bezpečný a z environmentálneho hľadiska trvalo udržateľný vnútorný trh so zemným plynom v rámci Spoločenstva v úzkej spolupráci s agentúrou, regulačnými orgánmi iných členských štátov a Komisiou a efektívne otvorenie trhu pre všetkých odberateľov a dodávateľov v Spoločenstve a zabezpečovať primerané podmienky pre efektívne a spoľahlivé fungovanie plynárenských sietí s ohľadom na dlhodobé ciele;

...

d) pomáhať pri dosahovaní rozvoja bezpečného, spoľahlivého a efektívneho nediskriminačného systému zameraného na spotrebiteľa nákladovo najefektívnejším spôsobom, podporovať primeranosť systému a, v súlade so všeobecnými cieľmi energetickej politiky aj energetickú efektívnosť a integráciu výroby plynu z obnoviteľných zdrojov energie veľkého a malého rozsahu a distribuovanej výroby do prepravných a distribučných sietí;

...“

9 Podľa článku 41 smernice 2009/73 s názvom „Povinnosti a právomoci regulačného orgánu“:

„1. Regulačný orgán má tieto povinnosti:

a) v súlade s transparentnými kritériami stanovovať alebo schvaľovať regulované tarify za prepravu alebo distribúciu alebo metodiky ich výpočtu;

b) zabezpečiť, aby prevádzkovatelia prepravných a distribučných sietí, a prípadne aj vlastníci sietí, ako aj všetky plynárenské podniky dodržiavali svoje povinnosti vyplývajúce z tejto smernice a iných príslušných právnych predpisov Spoločenstva vrátane tých, ktoré sa týkajú cezhraničných záležitostí;

...

4. Členské štáty zabezpečia, aby regulačné orgány mali právomoci, ktoré im umožnia plniť povinnosti uvedené v odsekoch 1, 3 a 6 efektívne a rýchlo. Na tento účel má regulačný orgán minimálne tieto právomoci:

a) vydávať záväzné rozhodnutia týkajúce sa plynárenských podnikov;

...

6. Regulačné orgány sú zodpovedné minimálne za ustanovenie alebo schválenie metodík používaných na výpočet alebo stanovenie podmienok, a to v dostatočnom časovom predstihu predtým, ako nadobudnú účinnosť, pre:

a) pripojenie a prístup do národných sietí vrátane prepravných a distribučných taríf a podmienky a tarify súvisiace s prístupom do zariadení LNG. Týmto tarífami alebo metodikami sa musia umožniť investície do sietí a zariadení LNG potrebné na zabezpečenie životaschopnosti sietí a zariadení LNG;

...

10. Regulačné orgány majú právomoc v prípade potreby od prevádzkovateľov prepravných a distribučných sietí, zásobníkov a zariadení LNG vyžadovať, aby upravili podmienky vrátane taríf a metodík uvedených v tomto článku s cieľom zabezpečiť ich primeranosť a uplatňovanie nediskriminačným spôsobom. ...

11. Každá strana, ktorá podá sťažnosť na prevádzkovateľa prepravnej siete, zásobníka, zariadenia LNG alebo distribučnej siete v súvislosti s povinnosťami tohto prevádzkovateľa vyplývajúcimi z tejto smernice, sa môže s touto sťažnosťou obrátiť na regulačný orgán, ktorý koná ako orgán na urovanie sporov a vydá rozhodnutie do dvoch mesiacov od doručenia sťažnosti. ...

...“

Smernica 2009/72/ES

- ¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 55) v článku 37 ods. 11 stanovuje, že „každá strana, ktorá podá sťažnosť na prevádzkovateľa prenosovej alebo distribučnej sústavy v súvislosti s povinnosťami prevádzkovateľa podľa tejto smernice, sa môže s touto sťažnosťou obrátiť na regulačný orgán, ktorý koná ako orgán na urovanie sporu a vydá rozhodnutie do dvoch mesiacov od doručenia sťažnosti“.

Francúzske právo

- 11 Článok L. 134-20 code de l'énergie (zákon o energetike) vo svojej verzii uplatniteľnej na skutkové okolnosti veci samej vo svojom druhom a treťom pododseku uvádza:

„Rozhodnutie výboru [pre riešenie sporov a sankcie], ktoré môže byť spojené s uložením pokút, sa odôvodní a spresní podmienky urovnania sporu technickej a finančnej povahy, za ktorých sa zabezpečí prístup k sieťam, objektom a zariadeniam uvedeným v článku L. 134-19, prípadne ich užívanie.

Ak je to na urovanie sporu nevyhnutné, výbor môže objektívnym, transparentným, nediskriminačným a primeraným spôsobom stanoviť podmienky prístupu k uvedeným sieťam, objektom a zariadeniam alebo podmienky ich užívania.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 12 Poweo a Direct énergie, dve spoločnosti, ktoré dodávajú zemný plyn, uzavreli 21. júna 2005 resp. 21. novembra 2008 s GRDF, prevádzkovateľom distribučnej siete zemného plynu vo Francúzsku, dve zmluvy o preprave prostredníctvom distribučnej siete zemného plynu (ďalej len „dotknuté zmluvy“). Poweo a Direct énergie sa transformovali na Poweo-Direct énergie a následne na Direct énergie.
- 13 Dotknuté zmluvy obsahovali doložku o sprostredkovaní, ktorá zaväzovala dodávateľov, aby v rámci takzvaných „individuálnych“ zmlúv s koncovým odberateľom, t. j. zmlúv kombinujúcich aspekty dodávania a distribúcie plynu, konali v mene GRDF ako sprostredkovatelia medzi ňou a koncovými odberateľmi bez toho, aby mohli vyjednať cenu alebo podmienky poskytovania týchto služieb. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že dodávatelia mali od koncových odberateľov poberať sumy, ktoré títo koncoví odberatelia mali platiť z dôvodu tarify za poskytovanie distribučných služieb, ktoré poskytla GRDF, a následne ich vyplácať tejto spoločnosti. Dodávatelia však boli povinní vyplatiť tieto sumy aj v prípade, keď ich koncový odberateľ nezaplatil. Takto prostredníctvom doložky o sprostredkovaní GRDF preniesla riziko nedoplatkov na spoločnosť Direct énergie.
- 14 Dňa 22. júla 2013 sa Direct énergie obrátila na Comité de règlement des différends et des sanctions (Výbor pre riešenie sporov a sankcií, ďalej len „Cordis“), zriadený v rámci CRE, pričom sa domnievala, že doložka o sprostredkovaní je v rozpore s uplatniteľnou vnútroštátnou právnou úpravou. Žiadala jednak, aby Cordis nariadil spoločnosti GRDF, aby zosúladiť svoje dohody s právnou úpravou uplatniteľnou v odvetví energetiky, a jednak, aby stanovil sadzbu za poskytovanie sprostredkovateľských služieb, ktoré prevádzkovateľovi siete poskytuje dodávateľ v rámci individuálnej zmluvy uzavretej s koncovým odberateľom. V priebehu konania Cordis vypočul Eni Gas, inú spoločnosť, ktorá dodáva zemný plyn.
- 15 Keďže sa Cordis domnieval, že doložka o sprostredkovaní je v rozpore s uplatniteľnou vnútroštátnou právnou úpravou, prikázal spoločnosti GRDF rozhodnutím z 19. septembra 2014, aby spoločnosti Direct énergie poslala „dodatok [k predmetným zmluvám], ktorý zmluvnú situáciu nastaví tak, ako mala byť nastavená, keby [tieto zmluvy] boli od počiatku v súlade s účinnou právnou úpravou“. Cordis okrem toho spresnil, že bez ohľadu na dátum, kedy spor medzi stranami vznikol, sa jeho právomoc vzťahuje na celé obdobie, ktorého sa ním prejednáváný spor týka, s výhradou pravidiel o premlčaní uplatniteľných vo veci.
- 16 GRDF, Direct énergie a Eni Gas podali proti tomuto rozhodnutiu opravné prostriedky na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko).
- 17 Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozsudkom z 2. júna 2016 v podstate potvrdil rozhodnutie Cordis. Spoločnosti GRDF uložil povinnosť navrhnúť dodatok k predmetným zmluvám, v ktorom sa uvádza, že na doložku o sprostredkovaní sa nazerá, ako keby nikdy neexistovala. Tento súd ďalej uložil

spoločnosti GRDF povinnosť zaplatiť spoločnosti Direct énergie spravodlivú a primeranú odmenu zohľadňujúcu nezaplatené náklady na sprostredkovateľské služby, ktoré Direct énergie poskytla svojim zákazníkom, a to odo dňa podpísania týchto zmlúv.

- 18 GRDF podala proti tomuto rozsudku opravný prostriedok na vnútroštátny súd, Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Medzi výhradami, ktoré GRDF uvádza proti rozsudku Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) je uvedený dôvod, v rámci ktorého sa v podstate domnieva, že právo Únie bráni tomu, aby rozhodnutie, ktoré prijal Cordis, malo retroaktívnu povahu a zasahovalo do obdobia pred vznikom sporu.
- 19 Vnútroštátny súd, odvolávajúc sa na rozsudok z 13. marca 2008, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening a i. (C-383/06 až C-385/06, EU:C:2008:165, bod 55), pripomína, že Súdny dvor zakotvil zásadu právnej istoty a uznal, že môže prevážiť nad účinnosťou práva Únie.
- 20 Za týchto podmienok Cour de cassation (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/73... a konkrétne jej článok 41 ods. 11 vykladať v tom zmysle, že vyžadujú, aby regulačný orgán, ktorý koná ako orgán na urovanie sporu, mal právomoc vydať rozhodnutie vzťahujúce sa na celé obdobie, ktorého sa ním prejednávany spor týka, bez ohľadu na dátum, kedy tento spor medzi stranami vznikol, a to vyvodením dôsledkov z nesúlady zmluvy s ustanoveniami tejto smernice rozhodnutím, ktorého účinky sa vzťahujú na celé zmluvné obdobie?“

O právomoci Súdneho dvora

- 21 Počas pojednávania pred Súdnym dvorom GRDF tvrdila, že tento spor sa týka poskytovania služieb dodávateľa zemného plynu v prospech prevádzkovateľa distribučnej siete a že poskytovanie takýchto služieb nespadá do pôsobnosti smernice 2009/73. Táto smernica upravuje len služby prevádzkovateľa distribučnej siete zemného plynu v prospech dodávateľov.
- 22 Toto tvrdenie nemôže uspieť.
- 23 Smernica 2009/73 podľa svojho článku 1 ustanovuje spoločné pravidlá pre prepravu, distribúciu, dodávku a uskladňovanie zemného plynu. Ustanovuje pravidlá týkajúce sa organizácie a fungovania plynárenstva, prístupu na trh, kritérií a postupov vzťahujúcich sa na udeľovanie povolení na prepravu, distribúciu, dodávku a uskladňovanie zemného plynu a na prevádzku sietí.
- 24 Článok 32 ods. 1 smernice 2009/73 stanovuje, že členské štáty zabezpečia zavedenie systému prístupu tretích strán do distribučnej siete, a to pre všetkých oprávnených odberateľov, vrátane dodávateľských spoločností. Tento systém, založený na uverejnených tarifikách, sa má uplatňovať objektívne a bez diskriminácie medzi užívateľmi siete. Na tento účel článok 41 ods. 1 písm. a) a b) tejto smernice priznáva regulačnému orgánu úlohu podľa transparentných kritérií stanovovať alebo schvaľovať distribučné tarify alebo metodiky ich výpočtu, a zabezpečovať, aby prevádzkovatelia distribučných sietí dodržiavali povinnosti, ktoré im vyplývajú z uvedenej smernice. Podľa článku 41 ods. 10 tej istej smernice je regulačný orgán oprávnený požadovať, aby prevádzkovatelia siete v prípade potreby upravili podmienky pripojenia a prístupu do siete, ako aj tarify. Okrem toho podľa článku 41 ods. 11 smernice 2009/73 sa každý, kto má výhrady proti prevádzkovateľovi prepravnej siete, pokiaľ ide o povinnosti uložené tomuto prevádzkovateľovi podľa tejto smernice, môže obrátiť na regulačný orgán, ktorý koná ako orgán na urovanie sporu (ďalej len „orgán na urovanie sporov“), ktorý prijíma záväzné rozhodnutie v lehote dvoch mesiacov od prijatia sťažnosti.

- 25 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však vyplýva, že spor pred Cordis medzi spoločnosťou Direct énergie, dodávateľom zemného plynu, a spoločnosťou GRDF, prevádzkovateľom tejto distribučnej energetickej siete vo Francúzsku, sa v podstate týkal povinnosti znášať riziko nedoplatkov v súvislosti so sumami platenými koncovými odberateľmi z dôvodu tarify distribúcie zemného plynu, ktorú GRDF uložila spoločnosti Direct énergie ako podmienku prístupu do francúzskej distribučnej siete. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa zakladá na úvahe, že takáto prax je nezlučiteľná s ustanoveniami smernice 2009/73. Spor teda skutočne patrí do pôsobnosti smernice 2009/73.
- 26 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Súdny dvor má právomoc odpovedať na prejudiciálnu otázku.

O prejudiciálnej otázke

- 27 Na úvod treba uviesť, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je založený na predpoklade, že zmluvná prax prevádzkovateľa distribučnej siete spočívajúca v tom, že ako podmienku prístupu do vnútroštátnej distribučnej siete uloží dodávateľovi plynu povinnosť znášať riziko nedoplatkov v súvislosti so sumami, ktoré majú zaplatiť koncoví odberatelia z dôvodu tarify za distribúciu zemného plynu, je v rozpore s ustanoveniami smernice 2009/73. Keďže tento predpoklad nebol pred Súdnym dvorom spochybný, preskúmanie položenej otázky sa opiera o uvedený predpoklad.
- 28 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa smernica 2009/73 má vykladať tak, že bráni tomu, aby sa účinky rozhodnutia orgánu na urovanie sporov uvedeného v článku 41 ods. 11 tejto smernice vzťahovali na situáciu účastníkov sporu, o ktorom rozhoduje, v ktorej sa títo účastníci nachádzali pred vznikom tohto sporu, konkrétne pokiaľ ide o zmluvu o preprave zemného plynu, pričom toto rozhodnutie ukladá jednej strane tohto sporu zmluvu upraviť tak, aby bola v súlade s právom Únie počas celého zmluvného obdobia.
- 29 Treba pripomenúť, že podľa článku 41 ods. 11 smernice 2009/73 sa každý účastník konania, ktorý má výhradu proti prevádzkovateľovi distribučnej siete zemného plynu, pokiaľ ide o povinnosti, ktoré mu ukladá táto smernica, môže obrátiť na regulačný orgán, ktorý, konajúc ako orgán na urovanie sporov, musí prijať záväzné rozhodnutie v lehote dvoch mesiacov od prijatia sťažnosti.
- 30 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora z požiadaviek jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a pôsobnosť, si v zásade vyžaduje v celej Únii autonómny a jednotný výklad, ktorý musí zohľadňovať kontext ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou (rozsudok z 23. mája 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, bod 50 a citovaná judikatúra).
- 31 Ako teda správne konštatuje vnútroštátny súd, znenie článku 41 ods. 11 smernice 2009/73 nespresňuje, aké sú časové účinky rozhodnutí prijatých orgánom na urovanie sporov, a konkrétnejšie, či tieto rozhodnutia môžu mať účinky pred vznikom sporu.
- 32 Pokiaľ ide o kontext, do ktorého patrí toto ustanovenie, treba pripomenúť, že článok 41 ods. 1 písm. b) smernice 2009/73 zveruje regulačnému orgánu úlohu zabezpečiť, aby prevádzkovatelia distribučnej siete dodržiavali povinnosti, ktoré im vyplývajú z tejto smernice. Medzi povinnosťami prevádzkovateľa siete sa nachádza predovšetkým povinnosť vyplývajúca z článku 32 ods. 1 uvedenej smernice, uplatňovať systém prístupu tretích strán do distribučných sietí objektívne a bez diskriminácie medzi užívateľmi siete.

- 33 S cieľom umožniť týmto regulačným orgánom splniť túto úlohu, členské štáty na základe článku 41 ods. 10 smernice 2009/73 zabezpečujú, aby tieto orgány mali potrebné právomoci, medzi nimi aj právomoc prijímať záväzné rozhodnutia vo vzťahu k plynárenským podnikom, aby tieto podniky v prípade potreby zmenili podmienky pripojenia a prístupu do siete, medzi ktoré patria najmä tarify, a to tak, aby zabezpečili, že tieto tarify sú primerané a nediskriminačné.
- 34 Cieľ, ktorý sleduje smernica 2009/73, spočíva v realizácii vnútorného trhu so zemným plynom, ktorý bude úplne a účinne otvorený a konkurenčný, v ktorom si všetci spotrebitelia môžu voľne zvoliť svojich dodávateľov a v ktorom všetci dodávatelia môžu voľne poskytovať svoje produkty odberateľom (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. septembra 2016, ANODE, C-121/15, EU:C:2016:637, bod 26). Na tento účel je cieľom tejto smernice, ako vyplýva z jej článku 1, stanoviť spoločné pravidlá pre prepravu, distribúciu, dodávku a uskladňovanie zemného plynu (pozri v tomto zmysle uznesenie zo 14. mája 2019, Acea Energia a i., C-406/17 až C-408/17 a C-417/17, neuvyverejnené, EU:C:2019:404, bod 54). Odôvodnenia 4, 6, 25 a 40 uvedenej smernice v tejto súvislosti svedčia o vôli normotvorcu Únie zabezpečiť nediskriminačný prístup k distribučným sieťam plynu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. októbra 2013, Essent a i., C-105/12 až C-107/12, EU:C:2013:677, bod 65).
- 35 V tejto súvislosti treba v prvom rade zamietnuť tvrdenie spoločnosti GRDF, podľa ktorého sú rozhodnutia orgánu na urovnávanie sporov správnymi rozhodnutiami, ktoré nemôžu mať účinky pred vznikom sporu medzi účastníkmi konania. Takýto výklad by bol v rozpore s cieľmi smernice 2009/73 a ohrozoval by jej potrebný účinok. Rovnako ako to robí Európska komisia vo svojich písomných pripomienkach, treba pripomenúť ustálenú judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej sa povinnosť zabezpečiť plný účinok práva Únie, najmä prostredníctvom odstránenia dôsledkov porušenia práva Únie, týka nielen vnútroštátnych súdov, ale aj, v rámci ich príslušných právomocí, všetkých štátnych orgánov, vrátane správnych orgánov (pozri v tomto zmysle rozsudky z 12. júna 1990, Nemecko/Komisia, C-8/88, EU:C:1990:241, bod 13; zo 7. januára 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, bod 64, a zo 4. decembra 2018, Minister for Justice and Equality a Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, body 38 a 39).
- 36 Ďalej je nesporné, že podľa článku 41 ods. 11 smernice 2009/73 musí orgán na urovnávanie sporov rozhodnúť do dvoch mesiacov od prijatia sťažnosti. Na rozdiel od toho, čo tvrdí GRDF, však toto neznamená, že tento orgán nemôže prijať rozhodnutia, ktorých účinky sa vzťahujú na obdobie predchádzajúce vzniku sporu medzi účastníkmi konania. Procesné lehoty totiž nemajú nijaký vplyv na prípadnú úpravu časových účinkov rozhodnutia orgánu na urovnávanie sporov.
- 37 Na záver, pokiaľ ide o vplyv skutočnosti, že v prejednávanej veci boli predmetné zmluvy uzavreté pred nadobudnutím účinnosti smernice 2009/73, treba pripomenúť, že táto smernica nevytvára nový režim, ale priamo nadväzuje na smernicu 2003/55, ktorú zrušila a nahradila smernica 2009/73. Smernica 2009/73 teda sleduje rovnaké ciele ako smernica 2003/55 a nemení obsah jej hmotnoprávných ustanovení, predovšetkým tých, ktoré sa týkajú prístupu do distribučnej siete, stanovených v článku 18 smernice 2003/55, respektíve v článku 32 smernice 2009/73 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. marca 2015, Komisia/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, bod 37).
- 38 V prejednávanej veci z uznesenia vnútroštátneho súdu vyplýva, že predmetné zmluvy boli uzavreté v priebehu rokov 2005 a 2008, teda po 1. júli 2004, keď mali členské štáty vykonať smernicu 2003/55 podľa jej článku 33 ods. 1.
- 39 Z uvedeného vyplýva, že účinky rozhodnutia orgánu na urovnávanie sporu uvedeného v článku 41 ods. 11 tejto smernice sa vzťahujú na situáciu účastníkov sporu, o ktorej rozhoduje a v ktorej sa títo účastníci nachádzali pred vznikom tohto sporu. Toto ustanovenie teda nebráni rozhodnutiu, ktorým sa ukladá účastníkovi konania, aby zosúladiť zmluvu o preprave s právom Únie za celé zmluvné obdobie.

- 40 Zásada právnej istoty ani zásada ochrany legitímnej dôvery, ktoré uvádza GRDF, tento výklad článku 41 ods. 11 smernice 2009/73 nespochybňujú.
- 41 Ak členské štáty prijímajú opatrenia, ktorými vykonávajú právo Únie, sú povinné dodržiavať všeobecné zásady tohto práva (rozsudok zo 7. augusta 2018, Ministru kabinetu, C-120/17, EU:C:2018:638, bod 48 a citovaná judikatúra).
- 42 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že zásada právnej istoty si na jednej strane vyžaduje, aby právne predpisy boli jasné a presné, na druhej strane, aby ich uplatnenie bolo pre tých, ktorí im podliehajú, predvídateľné (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. septembra 2019, Čálin, C-676/17, EU:C:2019:700, bod 50 a citovanú judikatúru).
- 43 V tejto súvislosti je pravda, že Súdny dvor na jednej strane rozhodol, že výnimočne a z naliehavých dôvodov právnej istoty môže na základe právnej normy Únie dočasne pozastaviť derogačný účinok, ktorý má právna norma Únie voči vnútroštátnemu právu, ktoré je s ňou v rozpore, a na druhej strane, že pri dodržaní pevne stanovených podmienok, ktoré prináleží stanoviť jedine Súdnemu dvoru, môže byť vnútroštátnemu súdu povolené, aby uplatnil vnútroštátne ustanovenie, ktoré ho oprávňuje zachovať určité účinky zrušeného vnútroštátneho aktu z dôvodu existencie naliehavého záujmu týkajúceho sa ochrany životného prostredia a bezpečnosti dodávok elektrickej energie v dotknutom členskom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. júla 2019, Inter-Environnement Wallonie a Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, body 177 až 179).
- 44 Aj za predpokladu, že argumentácia spoločnosti GRDF musí byť chápaná tak, že obsahuje požiadavku v tomto zmysle, treba hneď na úvod zamietnuť, že by vnútroštátnemu súdu bolo povolené obmedziť časové účinky zrušenia vnútroštátneho právneho aktu, ktorý je v rozpore s právom Únie. Vnútroštátny súd totiž neuviedol konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné stanoviť konkrétne riziká právnej neistoty, ktoré vyplývali z okolnosti, že účinky rozhodnutí Cordis na základe článku 41 ods. 11 smernice 2009/73 sa vzťahujú na situáciu účastníkov sporu, o ktorej rozhoduje a v ktorej sa nachádzali pred vznikom tohto sporu (pozri analogicky rozsudok z 27. júna 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropraxie a i., C-597/17, EU:C:2019:544, bod 59 a citovanú judikatúru).
- 45 GRDF sa napokon odvoláva na zásadu ochrany legitímnej dôvery, keďže v prejednávanej veci mohli hospodárske subjekty na základe rokovaní o týchto zmluvách, ktoré prebehli podľa článku 41 ods. 6 písm. a) smernice 2009/73 pod záštitou a kontrolou CRE, legitímne dôverovať tomu, že zmluvy o preprave sú v súlade so zákonom.
- 46 V tejto súvislosti platí, že právo odvolávať sa na túto zásadu sa vzťahuje na každú osobu podliehajúcu súdnej právomoci, u ktorej správny orgán vyvolal odôvodnené očakávania z dôvodu konkrétnych ubezpečení, ktoré jej poskytol (rozsudok zo 7. augusta 2018, Ministru kabinetu, C-120/17, EU:C:2018:638, bod 50 a citovaná judikatúra).
- 47 Treba teda overiť, či akty dotknutého správneho orgánu vyvolali v mysli dotknutej osoby podliehajúcej súdnej právomoci odôvodnenú dôveru, a ak to tak je, preukázať legitímnosť tejto dôvery (rozsudok zo 7. augusta 2018, Ministru kabinetu, C-120/17, EU:C:2018:638, bod 51 a citovaná judikatúra).
- 48 Hoci v prejednávanej veci GRDF tvrdí, že predmetné zmluvy boli dojednané pod záštitou a kontrolou CRE, nespomenula presné uistenia tohto vnútroštátneho orgánu, pokiaľ ide o súlad sprostredkovateľskej doložky, o akú ide vo veci samej.
- 49 Okrem toho sa zdá, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu a z písomných pripomienok, ktoré predložila Eni Gas, vyplýva, že Cordis, ktorý je tiež orgánom na urovanie sporov v oblasti elektrickej energie uvedeným v článku 37 ods. 11 smernice 2009/72, prijal od roku 2008 rozhodnutia v odvetví elektrickej energie porovnateľné s tými, o ktoré ide vo veci samej, čo sa týka odvetvia zemného plynu. S výhradou overenia vnútroštátnym súdom sa teda zdá, že Cordis rozhodol, že smernica 2009/72 bráni

zmluvnej podmienke, ktorou prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie prevádza riziko nedoplatkov súvisiacich s distribučnou tarifou elektrickej energie na dodávateľov elektrickej energie. V tejto súvislosti treba konštatovať, že smernice 2009/72 a 2009/73 sledujú rovnaké ciele, a to najmä cieľ zabezpečiť nediskriminačný prístup k distribučným sústavám elektrickej energie alebo plynu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. októbra 2013, Essent a i., C-105/12 až C-107/12, EU:C:2013:677, bod 65).

- 50 Podľa judikatúry Súdneho dvora navyše platí, že na zásadu ochrany legitímnej dôvery sa nemožno odvolávať proti určitému ustanoveniu práva Únie a že konanie vnútroštátneho orgánu povereného uplatňovaním práva Únie, ktoré je v rozpore s týmto právom, nemôže vyvolať u osoby podliehajúcej súdnej právomoci legitímnu dôveru, že môže získať priaznivejšie zaobchádzanie odporujúce právu Únie (rozsudok zo 7. augusta 2018, Ministru kabinetu, C-120/17, EU:C:2018:638, bod 52 a citovaná judikatúra).
- 51 Za týchto okolností sa s výhradou overenia vnútroštátnym súdom zdá, že akty regulačného orgánu, teda schválenie distribučných podmienok, medzi ktoré patria aj tarify, podľa článku 41 ods. 6 písm. a) smernice 2009/73 nemohli u spoločnosti GRDF vyvolať legitímnu dôveru, že samotná sprostredkovateľská doložka bola v súlade so zásadou nediskriminačného prístupu do distribučnej siete stanovenej v tejto smernici.
- 52 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že na položenú otázku treba odpovedať tak, že smernica 2009/73 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa účinky rozhodnutia orgánu na urovanie sporov uvedeného v článku 41 ods. 11 tejto smernice vzťahovali na situáciu účastníkov sporu, o ktorom rozhoduje, v ktorej sa títo účastníci nachádzali pred vznikom tohto sporu, konkrétne pokiaľ ide o zmluvu o preprave zemného plynu, pričom toto rozhodnutie ukladá jednej strane tohto sporu zmluvu upraviť tak, aby bola v súlade s právom Únie počas celého zmluvného obdobia.

O trovách

- 53 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES, sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa účinky rozhodnutia regulačného orgánu, ktorý koná ako orgán na urovanie sporov, uvedeného v článku 41 ods. 11 tejto smernice, vzťahovali na situáciu účastníkov sporu, o ktorom rozhoduje, v ktorej sa títo účastníci nachádzali pred vznikom tohto sporu, konkrétne pokiaľ ide o zmluvu o preprave zemného plynu, pričom toto rozhodnutie ukladá jednej strane tohto sporu zmluvu upraviť tak, aby bola v súlade s právom Únie počas celého zmluvného obdobia.

Podpisy